

sági színházi és színjátszó élet neves szakembereivel. Minősítés nincs, a cél a seregszemle, a tanulás, a tapasztalatszerzés. Két nap alatt 20 színjátszó csoport mutatta meg magát, szám szerint 212 fiatal lépett színpadra. Vajdaság egész területéről érkeztek csapatok: Ada, Bácsfeketehegy, Csantavér, Gunaras, Horgos, Kevi, Kispjac, Kúla, Ludas, Magyarittabé, Magyarkanizsa, Nagybecskerek, Muzslya, Nemesmilitics, Oromhegyes, Tamásfalva, Újvidék és Zenta színjátszói mutatták meg, hol tartanak most.

Az itthon egyre nagyobb számban látható életjáték műfaja alig van jelen Vajdaságban. Idén egyetlen ilyennel találkozhattunk: a gunarasiak *Villanásnyi szösszenetei* (csoportvezető Vörös Emese) a különböző embertípusok felmutatását tűzte ki céljául. Az adai Barapart csoport pedig szépen ötvözte Devecseri szövegeit az időutazásról az iskolai életről összefűzött etűdsorral (csoportvezető Raffai Klára).

Sokkal több megírt történetre alapuló előadást mutattak be a fiatalok. Ennek egyik nyilvánvaló oka, hogy a csoportvezetők céljai között kiemelt helyet kap az anyanyelv ápolása, és ebben az előadások tanúsága szerint élen is járnak. Ehhez azonban irodalmi igényű szövegekre is szükség van. Az előadások többsége mesejátékra vagy dramatizált mesére épül. Remek adaptációt és igényes látványvilágú előadást láttunk a tamásfalviaktól (csoportvezető Szarka Edit), akik *A kiskakas gyémántfélkrajcárja* című Arany László szövegből építkezve hoztak létre egy minden ízében élvezetes produkciót.

Nagy örömmel láttuk a legkisebbeket Magyarkanizsáról, akik még óvodások. Az iskola-előkészítő csoport Mácsai Mónika vezetésével *A kőleves* című népmeséből, népi mondókákból és ritmusjátékokból állított össze előadást, amely bárhol megállná a helyét.

Mindenképpen kiemelendő a horgosiak vállalkozása, akik nagyon szép és tartalmas válogatást adtak nagyobbaknak való versekből, szösszenetekből, s példát mutattak arra, hogyan tehetők egységessé ezek a szövegek, és miként lehet megtalálni a csoport életének kapcsolódási pontjait ezekhez. A legfelszabaldultabb és egyben legreflektívebb előadás volt ez a két nap folyamán (*Volt egyszer egy ember...*, rendezte Kiss-Iván Anna).

Sorolhatnám még az emlékezetes pillanatokat: hogy azon kaptam magam, ami még sosem történt meg velem, hogy bohózatot nevetek (köszönet érte a nemesmiliticsieknek, csoportvezetőjük Litvai Karolina); hogy azt hittem a csoportvezető által írott szövegről, hogy improvizációkból készült (*Tűnődéseim*, Kevi, Perpauer Attila); hogy miként lett a kedvenc szíнем a zöld (Kispjaci Sziporkák, Csőke Melinda), vagy éppen azt, hogy mennyire tanulságos, ha a rendezőnek be kell ugrania a saját előadásába (TörpsztárMozi, Ludas, Berta Roland).

Rengeteg színjátszós és emberi élménnyel megrakva tértem haza, és a nagyszerű szervezésnek köszönhetően valamennyi résztvevő is. Azt hiszem, fontos ezekre az alkalmakra és előadásokra odafigyelnünk, már csak azért is, mert e csoportok megmaradásának és fejlődésének nagy tétje van.

Hajós Zsuzsa

Az Országos Gyermekszínházi Fesztiválról

Paks, 2012. június 1-2.

Köszöntő

Szeretettel köszöntök minden gyermeket és felnőttet, tisztelettel köszöntöm a Csengey Dénes Kulturális Központ igazgatóját, munkatársait!

Gyerekkoromban kevés lehetőségünk volt arra, hogy táncban, versekben, színpadi játékban beszéljünk magunkról. Rajzoltunk, bábszakkörre jártunk (én még gimnazista koromban is), és táncolhattunk, ha a Tűzvirág táncegyüttest választottuk.

Aztán felnőtt koromra mindig akadt fontosabb dolog, mint a tánc, a zene, vagy a színjátszás. Sokan vagyunk ezzel így, felnőttek. Akarjuk és keressük a lehetőségeket arra, hogy a művészet jelen legyen az életünkben, de a felelősségvállalásaink, munkánk már nem engedik meg azt a közelséget, amit igénylünk.

De a vers megmaradt. Kapaszkodónak. Szerencsés vagyok.

„A kultúra nem tudás, nem művészi produkció, hanem valami életet szabályozó elv, amely egy embercsoport minden tagjának belső mágnese, irányítója.” – Németh László 1928-ban írta e sorokat.

A kultúra nem más – véleményem szerint –, mint egy nemzet, egy népcsoport szövetségének és bizalmának alapja. Életet szabályozó elv: tiszta képletek, ütemhangsúlyok, ritmusok, arányok és aránytalanságok, harmóniák, szavak,

gondolatok és elszánt akarások mesteri megfogalmazása. Belső mágnes, ami igazgatja a világot – művészeket és hétköznapi embereket, felnőtteket és gyerekeket.

Mi a jobb: játszani, és akkor – és most Márai Sándort idézem: – „Van egy másik valóság – a tükörkép, amit a világ mutat benned... S egy idő múlva, ha sejtöd mesterségedet, már csak ez a másik valóság érdekel.”, vagy jobb hétköznapi embernek lenni, aki csak egyetlen valóságot ismer, a megélt pillanatok egyértelmű, materiális valóságát és így egyféleképpen, az anyagi létezés szintjén képes feldolgozni a világot.

Vagy lehet-e szétválasztani az embert az embertől *hétköznapi és művész, a játékos* értelmezésben?

Hiszen nekem művész a kilencvenéves asszony, aki arról mesél, ha végez a szőlőkapálással és visszanéz a szőlő sorára, gyönyörűséget érez gyermekkorra óta, mert művészet a természet rendje és művészet a dolog rendje, ami harmóniát teremt.

És művész nekem a hegedűművész, a kortárs képzőművész, a színész – ha az életet szabályozó szellemi és erkölcsi rend szerint képes alkotni, láttatni, még ha rendhagyó és meghökkentő módon is fogalmaz.

Nagyon kevesen ismerik fel, hogy a versmondás, a színjátszás, a tánc az önkifejezés, az alkotás élménye. S ahogy a nyelv, úgy minden művészi közlés – zenélés, festés-rajzolás, tánc, a versmondás és színjátszás, és idetartozik a sport is – átsegíthet élethelyzeteken, fáradt pillanatokon – gyermek és felnőtt korunkban egyaránt. A hallást, ami a versekhez elengedhetetlen, a hagyományt, amitől életre kelnek a táncok, a színjátszást, mint a nyelvet – tanulni kell. Nemcsak az ember és a tárgyak, jelenségek között van kölcsönösség, csere, de az emberek együttlétében is alakul a látás, a kitartás, a művészetek befogadásának képessége. Különösen így van ez gyerek és felnőtt kapcsolatában. Biztató, megerősítő, a másik pillantását, szemmozgását, értelmét, tehetségét észreévő pedagógusra van szükség s persze megerősítésként a családra.

Tisztelt Gyerekek!

Mi felnőttek már nem mondjuk ki – mert nem tudjuk kimondani, vagy nem akarjuk kimondani – a legfontosabbat: még mindig ragaszkodunk a szépséghez, a harmóniához, az egyensúlyhoz, a komponáltsághoz, a rendhez, a nyugalomhoz, a tisztasághoz, az egyszerűséghez: a művészetekhez.

A hagyományokhoz. A versekhez.

A gyermekkorhoz. Mert ott éltük át igazán, ha sokszor öntudatlanul is, a világot, a művészet szépségeit.

Sok mindent elfelejtünk felnőtt korunkra. Nem csupán az alkotás örömét.

Lassan már elfelejtünk örülni annak, ami nem feltétlenül szükséges ebben az anyagi világban a boldoguláshoz. Lassan már nem látjuk meg az egyszerűségben a boldogságot, nincs bennünk hajlandóság arra a látásra, ami a gyermekkorban, a gyerekekben, bennetek még megvan.

Kedves Pedagógusok!

Nagy szükség van ma minden többletmunkát végző kézre, minden apró hozzáadott értékre az oktatásban és a nevelésben. Soha nem volt nagyobb szükség rá.

És nagy szükség van az alkotó, értő és érző gyerekekre, az érdeklődő szülőkre, az alkalmakra, a találkozásokra szintén.

Szívből köszönöm a meghívást, legyenek szép emlékeik Paksról! Érezzék jól magukat mindannyian a gyermekek előadás-varázslatában!

Tell Edit alpolgármester

Mered vagy nem?

Ünnepet ült a gyerekszínház társadalma június első hétvégéjén, Pakson, igaz, kicsit szűkített üzemmódban. Legalábbis többször elhangzott ez a sóhaj, most sokkal kevesebben, kevesebb időt tölthettünk együtt, mint az elmúlt években.

Amiből semmiképp nem volt hiány: az a gyerekek öröme, és a feljük és vezetőik felé irányuló vendégszeretet, Paks Város Önkormányzata és a Csengey Dénes Kulturális Központ részéről. Köszönet érte – ezúton is.

Az ünnep apropója természetesen a színjátszás volt, méghozzá a huszonegyedik alkalommal megrendezett Weöres Sándor Országos Gyermekszínház Találkozó, amelynek legjobb csapatai gyűltek össze a paksi fesztiválon. Stílusos lenne leírni, hogy összesen 21 előadást láttunk, de hál' istennek sikerült eggyel többet meghívni, s így előremutató módon, 22 csoport lépett fel. S bármennyire is sok volt a sóhaj, a gyerekek nagyszerűen dolgoztak, szép előadások részesei lehettünk.

8. kép: Az országos fesztivál helyszíne. Zárás után, hazautazás előtt. KL felvétele (Paks, 2012. június 2.)

A zsűri – tagjai most a hivatásos színházból érkeztek, Takács Katalin színművész és Csizmadia Tibor rendező – nagy empátiával kezelte az ifjú, nem hivatásos játzókat és rendezőket, és segítészándékkal, de őszintén elemezte a látottakat. (Jómagam is úgy gondolom, hogy csupán simogatásból nem lehet tanulni, ellenben a pontosan megjelölt hibákból annál többet.) Mintegy zárásként, azt is megtudhattuk, hogy Csizmadia Tibor, noha régebben gyakran volt jelen fiatalok színházi kísérleteinél, tíz évre jószerivel kimaradt ebből a sodorból. Most azt vette észre, hogy sok minden változott; és egyértelműnek látja, hogy a tendenciák jó irányban mozdultak el.

Bár igyekeztem figyelni minden szavukra, nem szándékom visszaadni véleményüket. Így rövid beszámolómm főként a saját benyomásaim összegzése, s meglehetősen szubjektív lesz. Ha néhol mégis idézem őket, remélem, megbocsátják.

Mi volt az idei fesztivál legnagyobb hozadéka, vagy levonható tanulsága? Hogy nem is olyan egyszerű dolog a színjátszás. Vagy éppen nagyon is az. Mondhatnánk azt is, hogy az összes olyan probléma előke-rült, ami nyugodtan lehetne egy továbbképzés része – és mindenre tudnánk pozitív és negatív példát mutatni; a térszervezéstől, a színészvezetésig, a dramaturgiai ismeretek hiányától az élő dialógusok, helyzetek megteremtéséig.

Megjelentek olyan csoportok, amelyekben magától értetődő természetességgel van jelen egy osztálynyi gyerek, akik épeszű módon – ráadásul érthetően, szépen – beszélnek, tudják a dolgukat, tudják, mit akarnak elmondani a „szerepben”, s a történet, amelynek elmesélésébe fogtak, az övék, róluk szól. Ezt persze különböző módon teszik. A siófoki Turbócsigák most is egy magukra igazított, számunkra ismeretlen (olasz) mesét hoztak el nekünk, remek egyéni karakterekkel – noha még csak harmadikosok – és nagyszerű csapatmunkával. A színpadon mindenki tudja a helyét, a szerepét, a viszonyokat – természetesen akadnak apró luftok és elsietett szituációk, de ne legyünk telhetetlenek. Az a munka, amellyel Takács Tünde vezeteti csoportját, több mint figyelemre méltó. És még egy megjegyzés: a mesével tanulságokat is közvetítenek, most – *A tésztábol formázott király* kapcsán – éppen azt, hogy meg kell dolgozni a párunkért, a kapcsolatokért, s hogy mindenképpen le kell győzni a gonoszt, ahogyan azt a mesében illik.

Ugyanilyen figyelemre és tiszteletre méltó, ahogy Várdomb-Alsónánán Orcskai Marianna és Kollárné Kuris Piroska dolgozik a Nánai Garabonciások csapatával. Érzékletesen és szépen ellenpontozva alakították színpadi játékká Lázár Ervin remekét, *A hétfejű tündért*. Az erős megszólalások mellett itt is kiemelkedően szép volt a csoportmunka, s bár határán volt, a csoport elkerülte a túlzott negéd csapatáit is.

Hasonlóan nagy hatással volt rám – imádnivaló főszereplőjével együtt – a vásárúti (Szlovákia) Kis Virgocok előadása, Fodor Misi dramatizálása, *A kiskondás*, Mózes Hajnalka rendezésében. A hazai gyakorlattól eltérően túl sok és túlságosan is színpadias gesztust látunk, mégis, jelen esetben ezek működnek, s valami ellenállhatatlan bájt kölcsönöznek az egésznek. Kreatív képeket építenek önmagukból, a történet is szépen kikerekedik. Üde színfolt voltak a paksi palettán.

(Itt kell megjegyezni, hogy a fentebb említett csapatokról szólva a színészvezetést is dicsérhetnénk – noha erről a gyerekek esetében nyilván más szavakkal kellene beszélni – de tény, hogy Pakson több kiváló egyéni alakítást is láttunk. S még egy: az utóbbi két csapat (Alsónána és Vásárút) vezetői a pozitív példa arra is, hogy milyen sokat számít, ha egy szakmai beszélgetésen felvetődött problémát megértenek, ki-javítanak, s hogy mennyivel jobb lehet egy ilyen korrekció után az előadás. Öröm, hogy megfogadták a tanácsokat, még nagyobb öröm, hogy tényleg hatásosabbak így az előadások.)

Ugyancsak üde jelenségként értékeltem – no, persze, nem véletlenül került ide – a Nyitott Kör Gyermekszínpad (Szentendre, csoportvezető-rendező Szeszák Szilvia és Szabó Attila) *Piroska és a farkas* című játékát. Öt kislány – a színjátszásnak abban a szakaszában, amikor még egyáltalán nem is tudatosul a színjáték, csak a JÁTÉK a lényeg – ronda kis nylonzacskók és egy nagy szemeteszsák segítségével jeleníti meg az ismert mesét, s ez mégsem tárgyanimáció csupán, hiszen szerepből játszanak. Ünnepelhetjük hát ezt a játékot a műfaji kísérlet okán is.

A sokszínű kínálatban megjelentek a fesztiválon a tiszta irodalmi alapú előadások, és azok is, amelyek valamely irodalmi mű átdolgozását, újraértelmezését jelentik, illetve azzal próbálkoznak, hogy több irodalmi anyagot gyúrnak össze. Lássunk mindegyikre példát!

A színház melletti másik szívügyem, a versek is előkerültek, méghozzá amolyan versszínházi formában. A Lajtorja Csoport „...nem hallod, mama? Szólj rám!” című előadása József Attila élet- és versmotívumokra épül, vendégszövegekkel. Nem először lep meg, hogy a szabadszállási gyerekek – most éppen a nyolcadikosok – Török László Dafti vezetésével milyen éretten nyúlnak versszövegekhez. Valószínűleg nagyon sokat kapnak a tanár úrtól a gyerekek azon beszélgetések során, amelyekkel megfejtik a költői sorokat. Mert tudják, mit beszélnek. Ez a kiáltásszerű összeállítás nekem reményt adóan szép volt. Még akkor is, ha színházi zsűrink, bár elismerte a pedagógiai értékeket és az erős rendezői elképzelést, nem feltétlenül hitte, hogy a gyerekek azonosulni tudtak a szövegekkel. Én biztos vagyok benne.

A White Stars *Rokokokoko* előadása (Lendva – Szlovénia, rendező Mess Attila) Tolnai Ottó műveit idézte meg. A rendkívül izgalmas csoport ezúttal is meghökkentő előadást hozott – a versszínház fentitől eltérő, különös kategóriáját. Érdekes látványt építettek, és a költői szöveg tolmácsolása is pontos, értelmezett és gondolatébresztő volt. Hogy mégis a rendezőt éreztem erősebbnek (s nem voltam egyedül), s kevésbé a gyerekeket? Pedig igazán szépen és pontosan dolgoztak, figyelemre méltó jelenléttel, nagyszerű térhasználattal. Csupán a varázslat maradt el, annak a hite, hogy magukról beszélnek. (A zsűri a csapat egy korábbi előadásának élményéhez viszonyítva érezte kicsit kevesebbnek ezt a produkciót.) Amit láttunk, ugyanakkor arra is nagyszerű példa, hogy hogyan keltheti fel egy játék az érdeklődést a költői életmű iránt.

A jól ismert Sántha Ferenc novella, a *Kicsik és nagyok* elevenedett meg a nagyhalászi Kincskeresők Társasága és Szentirmai Gáborné munkája nyomán, szép pillanatokkal és kicsit rutintalan narrációval. Öröm, hogy a szöveg megmutatja magát, a történet szíven üt, s hogy a fesztivál gyerekközönsége találkozott ezzel az előadással.

Ugyanilyen öröm, hogy előbukkan Mészöly Miklós meséje (*Miért nincsen szárnyad?*), amelynek tanulságait meglehetősen érzékletes módon, az árnyjáték formanyelvével is barátkozva, bár olykor nem eléggé következetesen és plasztikusan mutatták meg a kaposvári Parolások (vezetőjük Ruchárd Mária). Ügyelni kell (nem csak nekik) a lezárásokra, hogy valódi „vége”-ket lehessen teremteni.

Sorolva tovább az örömeiket – igaz, ez nem is meglepő –, jó, hogy újra meg újra feldolgozzák *A helység kalapácsát*, Petőfi örök opuszát. Ezúttal a Fapihe (Bag, rendező Fodor Éva) mutatta be: jókedvűen, frissen, kreatív ötletekkel. Érvényes, lehetséges megoldást kaptunk, bár időnként még feszesebb ritmust, még pontosabb megoldásokat kívánt volna a játék.

Illyés Gyula meséjét dolgozta fel a csökmői Mókaszín (*A legerősebb állat*, vezetőjük Tóthné Almási Zsuzsanna) – érdekes megoldásokkal, ám kissé „alálóve”. Miért gondolom ezt? A játszókkal sokkal összetettebb feladatokra is képesek lennének, így alig vetik be energiáikat, amitől a játék csak egy-egy pillanatra szikrázik fel. És akkor még nem beszéltünk az „állat-ember egy mesében” bukkanóiról...

Kifejezetten újszerű és érdekes az a mód, ahogyan az Arrabona Diákszínpad középső csoportja kísérletezett Shakespeare-szövegek megformálásával, Fekete Anikó vezetésével (alkotótárs Sárosi Gábor). A *Sze-relem?!* című játékban, ha nem is értik a kiragadott drámai párbeszédet teljes mélységben – ez koruk

miatt nyilvánvalóan képtelenség is volna –, a gyerekek ízlelgetik a mives szövegek és a megszokottnál nagyobb ívű érzelmek megjelenítését. Sok intuíció, jó karakterek, remek szereplő-párosítás. No, és di-csérnünk kell a mozgásszínházi elemeket, valamint a lepellettel való játékot.

Sok ötlettel, több színházi eszközt is alkalmazva, Mosonyi Aliz, Parti Nagy Lajos és mások szövegeiből (sőt, Babitsot is idézve) *Magyarmesék* címmel készített friss, hatásos előadást a komáromi Délibáb Színház, vezetőjük Mikolasek Zsófia. Az olykor önironikus, fricskáktól és éles felhangoktól sem mentes előadás közéleti kérdésekre keresett választ – igaz, végül éppen ezzel adósunk maradt.

Több előadás kísérletezett – több-kevesebb sikerrel – azzal, hogy egy történeteszálát, irodalmi alapot más anyagokkal, olykor saját imprókkal dúsítson. A szombathelyi Reményik Suliszínház Németh Gyöngyi vezetésével Arany János *Vörös Rébék* című művét interpretálta – sajátosan. A meglepően izgalmas és ígéretes kezdés, plasztikus mozgássorok után az eredeti szöveghez képest sajnos gyenge, túlmagyarázott, és kissé sematikus lett a „párhuzam”. Kár.

A hozzáadott jelenetek lazították fel a szöveget, s bontották meg az amúgy erős felütésekkel teli játék ritmusát az Inárcsi Színjátékosok esetében is (rendezőjük Kovácsné Lapu Mária). *A szerelmes Bab Berci és a többiek* című előadásukban néhány remek és pontos – ha kicsit feszesebb, akkor már-már abszurd – szituáció, néhány jó karakter, és fegyelmezett csoportmunka jelenik meg.

Több irodalmi szöveget dolgozott össze Kis Tibor, amikor a Fóti Figurásokkal elkészítette a *Doja, a cigánytündér* című előadást. A játék legfőbb erénye a látvány, amelyet ügyesen és pontosan használt színes leplekkel alkotnak. A gazdag szövegtű szöveg viszont mintha ellenállna a világos történetmesélésnek. Az előadásnak érezhetően így is erős atmoszférája van.

Kevésbé hatásosra sikerült – valószínűleg itt is a ráapplikált szövegeket kilökö eredeti mese okozta a gondot – a Huncutkák (Nagyvárad, Ruzs Csilla) *Kevély Kereki* előadása, noha a csoport mozgatása és némely megszólalás kiemelkedőnek mondható. A gyerekek szépen beszélnek, és a közös megszólalásokban is van erő.

Népmesei alapon készítette el játékát a szegedi Fénymagok csoport (vezetőjük Lovai Ágota). A több motívumot felhasználó *Tódor* című előadásban remek humorérzékkel, ügyes stilizációkkal jelenítették meg figurákat a játékosok. Nagy kár, hogy olykor ők mulattak a legjobban.

A fesztiválon akadtak olyan előadások, amelyeket leginkább az „életjáték” kategóriába tudunk berakni. Hogy az ilyenfajta játékok között is mekkora különbségek vannak, az is példázza, hogy valójában milyen nehéz összevetni ezeket az előadásokat. Szeretnivalók és önazonosak a Gubanc tagjai (Budapest, vezetőjük Milák Melinda és Sallai Ferenc). Korosztályos problémát járnak körül, érdekesen és figyelemfelkeltő módon, ám előadásuk, a *Definiálva!*, minden vonzó őszinteség dacára most élettelenebbre sikeredett. Igaz, ennek nyilvánvaló oka lehet az amúgy stúdióelőadás nagyszínpadra kényszerülése.

Hatásos, izgalmas, ám kicsit öncélúnak tűnő előadást láttunk az Apródok Gyermekszínpadtól (Miskolc, Szeszák Szilvia, Molnár Blanka) *Mered vagy nem?* címmel. A három játékos kétségtelenül erős jelenléttel, titkokkal teli, mégis kissé sematikus történetfoszlánnyal kínált meg minket. Színpadbiztonságuk lenyűgöző, mint az is, ahogyan átadják magukat a játéknak.

Hasonlóképpen teljes odaadással dolgoznak az Abakusz Színjátékos Kör tagjai (Debrecen, Nánási Sándor) *Hova mész, Veronika?* című előadásukban, amelyben, saját bevallásuk alapján, hozzájuk közel álló témával foglalkoztak. A csoport erős összetartást mutat, fegyelmezetten dolgoznak, olykor egészen erős hatású, életszagú jelenetekkel, mégis maradnak kérdőjelek, a történet mintha mégsem lenne a sajátjuk, olykor a közterek uralkodnak el. (A zsűri úgy fogalmazott, hogy publicisztikai szinten marad, miközben terápia is kíván lenni.)

Nehéz volna bármi másnak, mint életjátéknak nevezni a magyarpolányi Galagonya előadását (*Belénk bújt az ördög*, rendezte Molnár Anikó), miközben ahhoz képeket túlságosan is „megírt”, amit látunk, s még egy mesei applikáció is felbukkan benne. Életteli játék rutinos játékosoktól – ami időnként azért válik közhelyessé, mert túl nagy elánal akarja valaki a szerepét játszani. (Hasonlóképpen éreztem az Abakusznál is.)

Zavarba ejtő volt számomra az az előadás, amelyet a záhonyi Kikelet csoporttól láttunk (*Dösi more*, rendező Nagy Zsoltné Béres Marianna), nem is tudom pontosan hova tenni. Állítólag azt a cigány mesét láttuk, ami Tamási Áron *Énekes madarának* alapjául szolgált, még a nevek egy része is azonos. Csakhogy itt egyértelműen cigány környezetben vagyunk. Némelyik figurát pontosan, és nem tudok jobb szót, vérbően formálják meg, remek karaktereket látunk, az egész csapat ügyesen dolgozik. Mégis ambivalensek az érzéseim, afféle *múciányságot* érzek, kidolgozatlan viszonyokat, s a táncok is messze elmaradnak az autentikustól. Hozzá kell tennem, a közönség és ők is élvezik a játékot.

Nagyon tömören így lehetne összegezni az élményeimet. Rövid, de intenzív együttlétnek örvendhettünk Pakson. Ha a gyerekszínházas általános állapotát tekintjük, nincs ok a szégyenkezésre, igaz, még mindig – és állandóan – úgy vélem, hogy a folyamatos szakmai konzultációra nagy szükség volna. De csak így tovább, jó volt veletek!

Tóth Zsuzsanna

Paksi mozaikok

Végignézttem az összes előadást. Ebben semmi új nincs, hat éve teszem ezt. Viszonylag kitartó vagyok ez ügyben, nem is érzem nehéz feladatnak: öröm, és nem önkínzás.

Ebben az időszakban semmiféle fejlődést nem látok, csak változásokat. Lehetnek persze kiugró évek, amikor a pedagógiai munka és a művészi-esztétikai minőség nem járnak messze egymástól, vagy amikor legalább nem járnak külön utakon – ilyen volt a tavalyi. De általában nagyon kevéssel is beérem, nem feltétlenül kell, hogy kényeztessen a sors –, csak legalább egy-két erős előadás is legyen. És cserébe ott a vágy: ne legyen sok botrányosan gyenge pillanat, amikor a szakmabeliek közül mindenki azt kezdi el keresni heves fejcsóválásokkal és kapkodó nyaktekergetésekkel, hogy miért is van ez az előadás ott, vagy miért vagyok én ott, a nézőtérén... Vagy csak azt, hogy ez a két dolog miért időben egyszerre valósul meg...

A helyszínek változóak: Budapest, Debrecen mellett idén Paks is megjelent a gyerekszínházos térképén. Paks egyébként *ismét* megjelent, pontosíthatnak mindazok, akik nem tavaly, hanem mondjuk két év-tizeddel előbb kezdték el a gyerekszínházas való foglalkozást – már akkor is néztek vagy készítettek gyerekszínházos előadásokat. És lehet, hogy jövőre, a közeljövőben szükség lesz újabb településekre is. Nem a kultúra (dehogy!), hanem a kulturális finanszírozás és a „kulturpolitika” válságát éljük: egyáltalán nem biztos, hogy a kultúrát érintő, évtizedekre állandósuló hét szűk esztendőben egy-egy település több évre is tudja finanszírozni azt, amit egyébiránt normális társadalmakban központi keretektől kellene fedezni. De ha egy-egy év megoldható olyan településekkel, amelyek időszakosan hajlandók áldozni a gyerekszínházos országos fesztiváljára, akkor a rendezvény léte talán biztosítható. Lesz „országos” – és ezzel a magyarországi gyermekkultúra többet nyerhet, mint amennyit esetleg veszíthetünk a bejártatott szervezés feladásával. És Paksnál még ez a veszteség sincs ott: hiszen Hefner Erikánál kevés avatottabb szervező található széles e hazában.

Nincs kedvenc műfajom, így műfaji elvárásaim sincsenek. Még az előadás-létrehozási utak között sem rangsorolnak az érzelmeim, a „személyes beállítódásom”. És tematikában is mindenevő vagyok.

Abban viszont nagyon határozott elvárásaim vannak, hogy gyakran tűnjön igaznak a szó vagy a mozdulat. Hogy legyen köztük, a szavak és a mozdulatok között, nagy számmal belülről jövő. Olyan, amivel láthatóan, hallhatóan azonosul a gyerek.

A tavalyi találkozó (egy évvel ezelőtt Debrecenben gyűlt össze, a huszadik „Vörösön”, a gyerekszínházos színe-java), mint említettük már, kiemelkedő színvonalú volt. Ez azt jelenti, hogy sokan mondtak, nagyjából egybehangzóan, valami ilyesmit –, mert szép számmal voltak a fentiekben taglalt igaz mondatokból, mozdulatokból. A szakmai közmegegyezés megtörtént, és így kezeljük azóta is: a tavalyi fesztivál színvonalában, szervezetségében is méltó volt a kerek évfordulóhoz (és ha az akkor esedékes német cseccsoport fogadásának lemondása, a Spiegel-online cikke miatt „kitört” médiaérdeklődést is figyelembe vesszük), még nyilvánosságában, visszhangjában is nagyobb volt, mint az előző évek rendezvényei. Nem az esztétikai minőség ugrott meg, hanem talán csak több igaz mondat jutott egy időegységre.

Pakson egy előadásban biztosan, de sokak szerint még egyben (bár ezen vita volt) találkozhattunk olyan elemekkel, amelyek inkább szóltak a pedagógus önmegvalósításáról, és sokkal kevésbé a gyerekről. Volt olyan előadás is, amelyben a színpadi semmitmondással kaptunk frontális találkozási lehetőséget: dekoratív, de üres csoportos mozgások, kedves-aranyos gyerekekkel, persze fegyelmetten végrehajtva. Voltak pontatlanul szervezett képek, színpadias rutinba és nagy adag gyermekbájba csomagolt alakciók. Voltak ilyen előadások is... És persze megjelent a „nagy kedvenc”, az asszociatív szerkesztés is: ha a néző másképpen, vagyis éppenséggel nem arra asszociál, amire az alkotó maga, a produkció létrehozási folyamatában, akkor nem vezeti a nézőt elég erősen, hatásosan a színház, akkor bizony a néző szerkesztélességnek éli meg azt, amit az alkotó rendezettnek, helyén lévőnek. Ezzel is találkozhattunk, több előadásban is –, de egyetlen előadásban sem elejétől végéig...

Egy jól érzékelhető tendencia: jönnek új arcok (rendezők!), és sok éven át értékes, vagy éppen csak érdekes előadást hozó „klasszikusok” szorulnak háttérbe. Ez is teljesen természetes. Jobb is így, mintha a ge-

nerációváltásnak intézményesült akadályai lennének: és bár nem teljes cseréről van szó, arról nem is lehet, de a folyamat egyre inkább szembetűnő.

Szürkébb volt a kép, mint tavaly, de nagy baj nincs: szűkített kínálatot kaptunk (a már emlegetett „piszkos anyagiak” miatt), és a regionális találkozók fejlesztő hatása és tisztítótüze nélkül nem is lett volna ildomos többet várni.

Kijelölt az ideji találkozói dramaturgiai-képzési feladatokat is: az egyik ezek közül, hogy kötelezően foglalkozni kell a ki tudja mikor esedékes (lesz-e rá pénz és szervezési szándék, akarat?) továbbképzési alkalmakon azzal, hogy a jelenetkezdés és -befejezés nem egyéni szabadságjog, semmiképpen nem a rendezői önkény tárgya. A csoportos narrálás elterjedése óta csoportvezetőink közül sokan gondolják úgy, hogy akkor visznek ki, vagy éppen hoznak be szereplőket, amikor az eszükbe jut, amikor azt valamilyen pillanatnyi „praktikus” érdek diktálja (például mit is kezdjek azzal a szereplővel, akinek most nincs dolga), akkor állnak ki akár teljes csoporttal egy-egy jelenetből, amikor kedvük tartja, és úgy, hogy annak semmiféle színpadi-dramaturgiai fedezete nincs.

Mintha közkeletű nézet lenne a gyermekszínházszervezők között, hogy akármikor kimehetnek szereplők és akármikor be is jöhetnek, és hogy ennek nem kell a színpadon éppen folyó akciókhoz igazodnia. Hát, akkor oszlassuk ezt a „városi legendát”: már hogyne kéne! Arra nyomós szerkezeti és tartalmi indok kell ahhoz, hogy egy szereplőt kivigyünk, vagy éppen behozzunk. És nemcsak a már említett-höz hasonló „primer szándék”.

Hogy a magyar gyermekszínház országos fesztiválja marad-e (megmarad-e), vagy *kiviszik* a támogatási rendszer szétbarkácsolása (hogy csúnyábbat ne mondjunk), irányítási váltások és változások tömege, a kulturális terület általános képviselési hiánya közben, azt nem tudjuk. Vagyis csak a lényegét nem.

Azon szándékunkat viszont, hogy *bent tartani*, átmenteni kívánjuk a magyar gyermekszínházszervezést, azt igen.

(KL)

A paksi országos gyermekszínház fesztiválra a következő csoportok, illetve előadások kaptak meghívást – sajnálatos módon az anyagiak ebben az esztendőben erős korlátot jelentenek. A szervezők a megyei bemutatókon látott minőség alapján sokkal több csoportot és előadást hívtak volna meg.

WHITE STARS

Lendvai Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet,
Lendva (Szlovénia)

Csoportvezető: Koter Gizella, Császár Renáta

Rokokokokó

Rendező: Mess Attila

Tolnai Ottó művének felhasználásával

LAJTORJA CSOPORT

József Attila Közösségi Ház, Szabadszállás

Csoportvezető-rendező: Török László

„...nem hallod, mama? Szólj rám!” – monomáriák

költők, dalszövegírók, újságírók szövegei alapján

ARRABONA DIÁKSZÍNPAD KÖZÉPSŐ CSOPORT

Gyermekek Háza, Győr

Csoportvezető-rendező: Fekete Anikó

Szerellem?!

Alkotótárs: Sárosi Gábor

William Shakespeare műveinek felhasználásával

REMÉNYIK SULISZÍNHÁZ

Reményik Sándor Evangélikus Általános Iskola,

Szombathely

Csoportvezető-rendező: Németh Gyöngyi

Vörös Rébék

Arany János művének felhasználásával

KINCSKERESŐK TÁRSASÁGA

Csuha Antal Általános Iskola, Nagyhalász

Csoportvezető-rendező: Szentirmai Gáborné

Kicsik és nagyok

Sántha Ferenc művének felhasználásával

TURBÓ CSIGA

SIOK Beszédes József Általános Iskola és

Módszertani Központ, Siófok

Csoportvezető-rendező: Takács Tünde

A téstábol mintázott király

olasz népmese nyomán

FÓTI FIGURÁSOK

Németh Kálmán Általános Iskola és AMI, Fót

Csoportvezető-rendező: Kis Tibor

Doja, a cigánytündér

Szécsi Magda, Choli Daróczi József, Bari Károly,

García Lorca, cigány népköltések alapján

Alkotótársak: Pap Gábor, Vácsi Virág,

Angyalföldi Zsuzsanna, Horváth Zsuzsanna

FÉNYMAGOK

Jerney János Általános Iskola, Szeged

Csoportvezető-rendező: Lovai Ágota

Tódor

népmese nyomán

FAPIHE

Arany János Általános Iskola és AMI, Bag

Csoportvezető-rendező: Fodor Éva

A helység kalapácsa

Petőfi Sándor műve nyomán

ABAKUSZ SZÍNJÁTSZÓ KÖR

Abakusz Műhely Egyesület, Debrecen
Csoportvezető-rendező: Nánási Sándor
Hova mész, Veronika?

GUBANC

Marczibányi Téri Művelődési Központ, Budapest
Csoportvezető-rendező: Milák Melinda, Sallai Ferenc
Definiálva!

INÁRCSI SZÍNJÁTSZÓK

Múzsák AMI, Dabas
Csoportvezető-rendező: Kovácsné Lapu Mária
A szerelmes Bab Berci és a többiek
Lázár Ervin művének felhasználásával
Közreműködik: Illés Csaba

PAROLA

Kinizsi Lakótelepi Tagiskola, Kaposvár
Csoportvezető-rendező: Ruchárd Mária
Miért nincsen szárnyad?
Mészöly Miklós műve nyomán

HUNCUTKÁK

Szacsavay Imre Általános Iskola, Nagyvárad (Románia)
Csoportvezető-rendező: Rusz Csilla
Kevély Kereki
Móra Ferenc Kevély Kereki című művét átdolgozta:
Németh Ervin, Rusz Csilla

NÁNAI GARABONCIÁSOK

Várdomb-Alsónána Bölcsőde, Óvoda és Általános
Iskola Alsónánai Tagintézménye, Alsónána
Csoportvezető-rendező: Oreskai Marianna, Kollárné
Kuris Piroska
A hétfejű tündér, avagy a mese, ahogyan mi látjuk
Lázár Ervin műve nyomán

NYITOTT KÖR GYERMEKSZÍNPAD

Nyitott Kör Egyesület, Szentendre
Csoportvezető-rendező: Szeszák Szilvia, Szabó Attila
Piroska és a farkas
a Grimm testvérek műve nyomán

APRÓDOK GYERMEKSZÍNPAD

Miskolc
Csoportvezető-rendező: Szeszák Szilvia, Molnár Blanka
Mered vagy nem!

KIS VIRGONCOK

József Attila Alapiskola és Óvoda, Vásárút (Szlovákia)
Csoportvezető-rendező: Mózes Hajnalka
A kiskondás
népmese Fodor Mihály átdolgozása alapján

KIKELET SZÍNJÁTSZÓ KÖR 5/C CSOPORTJA

Árpád Vezér Általános Iskola és AMI, Záhony
Csoportvezető-rendező:
Nagy Zsoltné Béres Marianna
Dösi more

MÓKASZÍN

Faluház, Könyvtár és AMI, Csökmő
Csoportvezető-rendező: Tóthné Almási Zsuzsanna
A legerősebb állat
Illyés Gyula műve nyomán

DÉLIBÁB-SZÍNHÁZ

Komárom
Csoportvezető-rendező: Mikolasek Zsófia
Magyarmesék
Parti Nagy Lajos és Mosonyi Aliz művei alapján

GALAGONYA

Magyarpolányi AMI, Magyarpolány
Csoportvezető-rendező: Molnár Anikó
Belénk bújt az ördög

Résztevők mondták

Bartha Eszter gyűjtése

Gyerekek

Szeretek színjátászó csoportba járni, mert jó együtt játszani. Már első osztályos korunk óta mindig mi kapjuk az aranyat, mindig arany minősítést kapunk. Harmadszor vagyunk országos fesztiválon, ez nagyon jó érzés és nagyon megtisztelő.

(Fogarasi Lili, 9 éves, Turbó Csiga)

Azért is jó színjátászózni, mert itt az ember barátokat tud szerezni. Mi már voltunk ilyen fesztiválon, és azt is jó érezni, hogy ügyesek vagyunk. Nagyon örülök, hogy most is itt vagyunk, mert jó megnézni a többiek darabjait.

(Dróth Lili Anna, 9 éves, Turbó Csiga)

A színjátászóság jól összehozza a csapatot, a mi csoportunk is nagyon összetartó. Ezen a fesztiválon az is jó, hogy lehet tanulni egymás színdarabjaiból.

(Lentulai Hanna Sára, 9 éves, Turbó Csiga)

A színjátászón sok barátunk lehet, jó a csapat és sosem utálatoskodunk a másikkal. Azért jó az országos gálán lenni, mert mások előadását mindenki érdeklődve nézi és abból is tanulhatunk, ha mások furcsa dolgokat adnak elő.

(Jónás Janka, 9 éves, Turbó Csiga)